

**ULUSAL SAĞLIK SİSTEMLERİ
BAKIŞIYLA
HALK SAĞLIĞI HİZMETLERİNDE
VİZYON**

Dr. Bekir KESKİNKILIÇ

SAĞLIK

- Yalnızca hastalık veya sakatlığın olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir.
- Irk, din, siyasi görüş, ekonomik veya sosyal durum ayrımı yapılmaksızın mümkün olan en üst düzeyde sağlık standardından faydalanmak her insanın temel haklarından biridir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Anayasası, 1946

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

DSÖ Sağlık Sistemi Tanımı

- Sağlık sistemi, asıl amaçları sağlığı korumak, iyileştirmek ve geliştirmek olan Kişiler, eylemler ve organizasyonları kapsar.
- Kısaca sağlık sadece sağlık bakanlıklarının etki alanında değildir. Pek çok sektör ve yapının organize işbirliğini gerektirir.

Sağlık Sisteminin Temel Bileşenleri

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

Organizasyonel Açıdan Sağlık Sistemi

- Hizmet Sunumu
  - Temel (Esansiyel) Sağlık Hizmetleri
  - Tedavi Hizmetleri Yönetimi
  - Acil (Afet) Yönetimi
- Kaynak Yönetimi (İnsangücü, Lojistik, Finansman)

Sağlık Sisteminin Hedefleri

- Sağlığın Geliştirilmesi (Göstergeler)
- Sağlık İhtiyaçlarının Karşılanması
- Artırılmış Etkinlik / Verimlilik
- Finansal Koruma

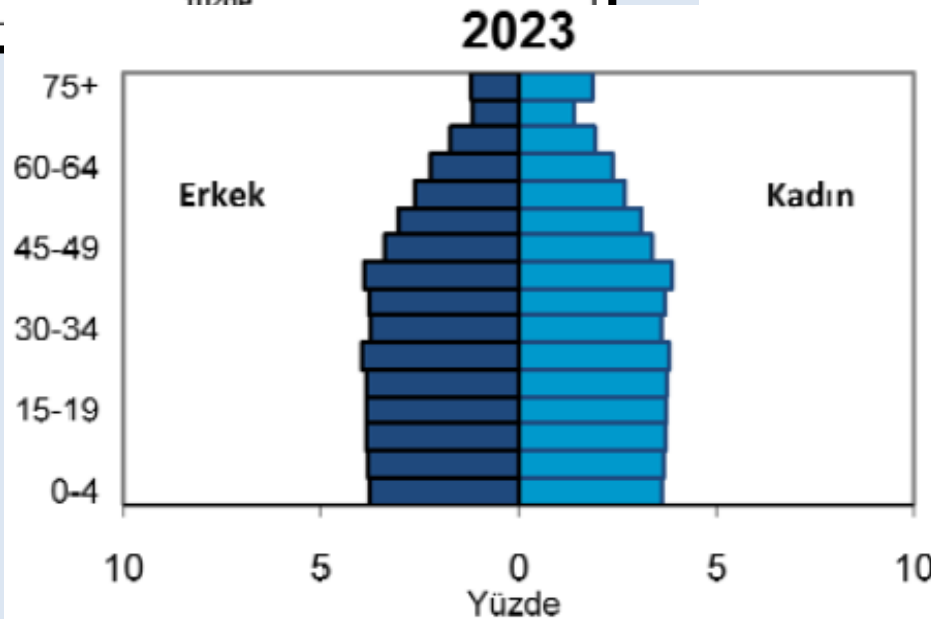
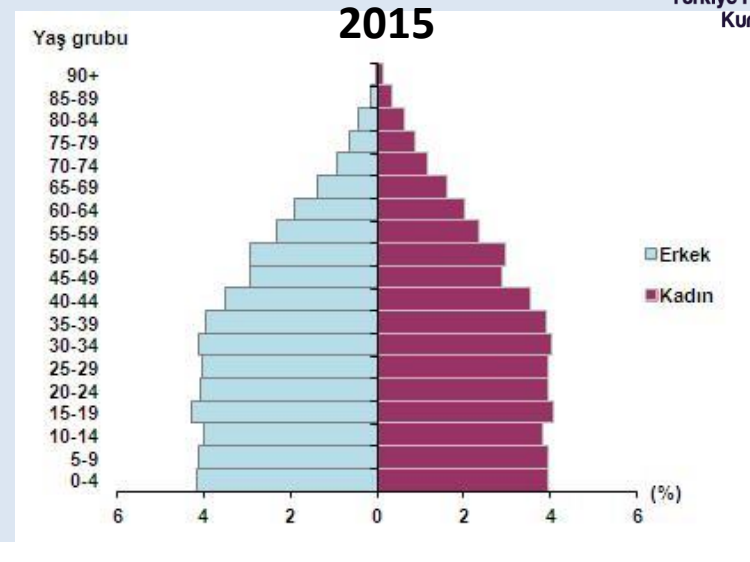
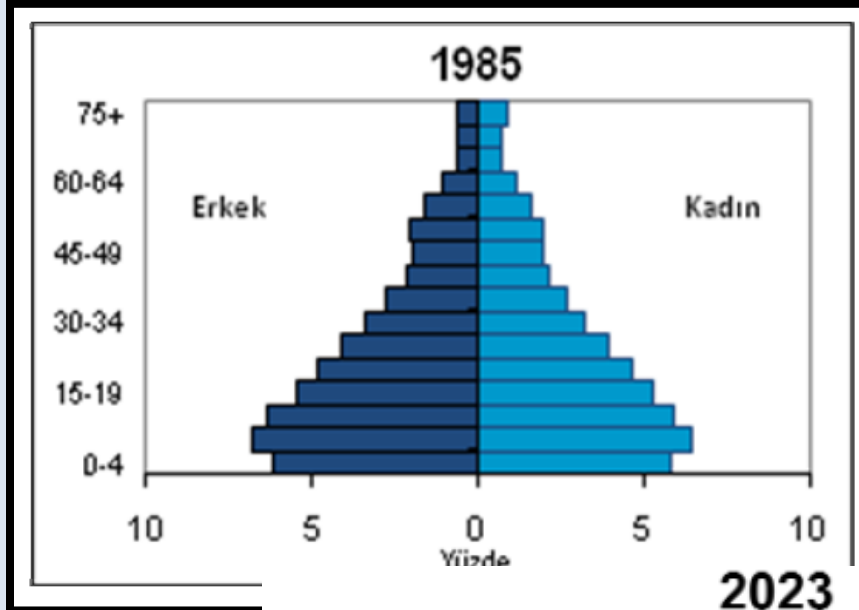
10 Temel Halk Sağlığı İşlevi

1. Bireylerin Sağlık ve İyilik Hallerinin Sürveyansı;
2. Sağlık Tehditleri ve Acil Durumların İzlenmesi ve Erken Cevap;
3. Sağlığın Korunması (Çevre, Mesleki riskler, Gıda Güvenlięi vb);
4. Sağlığın Teřviki (Sosyal Determinantlar ve Sağlık Eřitsizliklerine Müdahale dahil);
5. Hastalıklardan Korunma ve Erken Tanı;
6. Yönetişim;
7. Yeterli İnsangücü;
8. Organizasyonel Yapılanma ve Finansman;
9. Bilgi, İletişim ve Sosyal Mobilizasyon;
10. Halk Sağlığı Araştırmaları.

Nüfus Yapımız Değişiyor

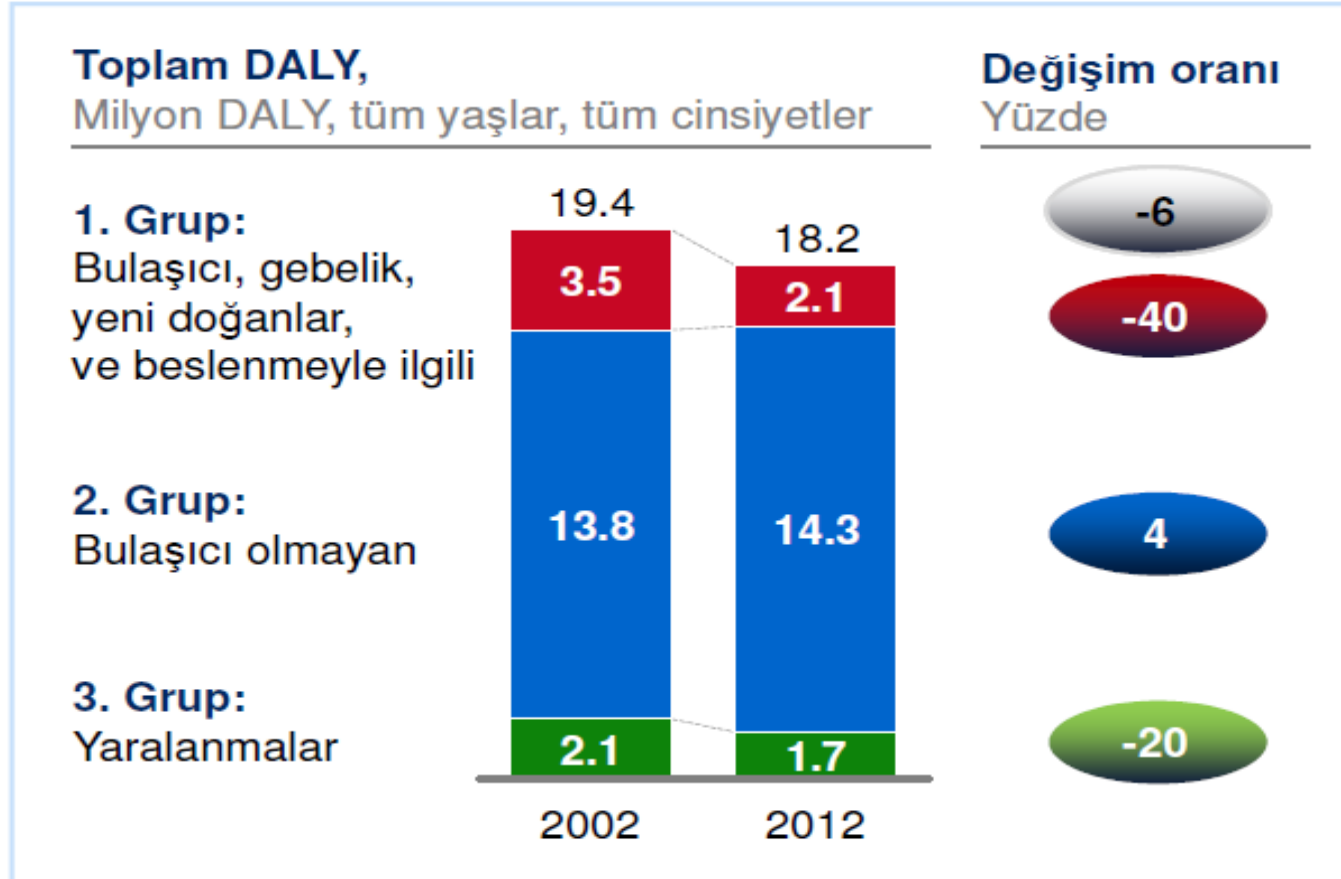

- **65 yaş üzeri nüfus**:**
  - 2005 yılında **%5,7**
  - 2015 yılında **%8,2**
  - 2023 yılında **%10,2**

ULUSAL HASTALIK YÜKÜ DEĞİŞİMİ

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

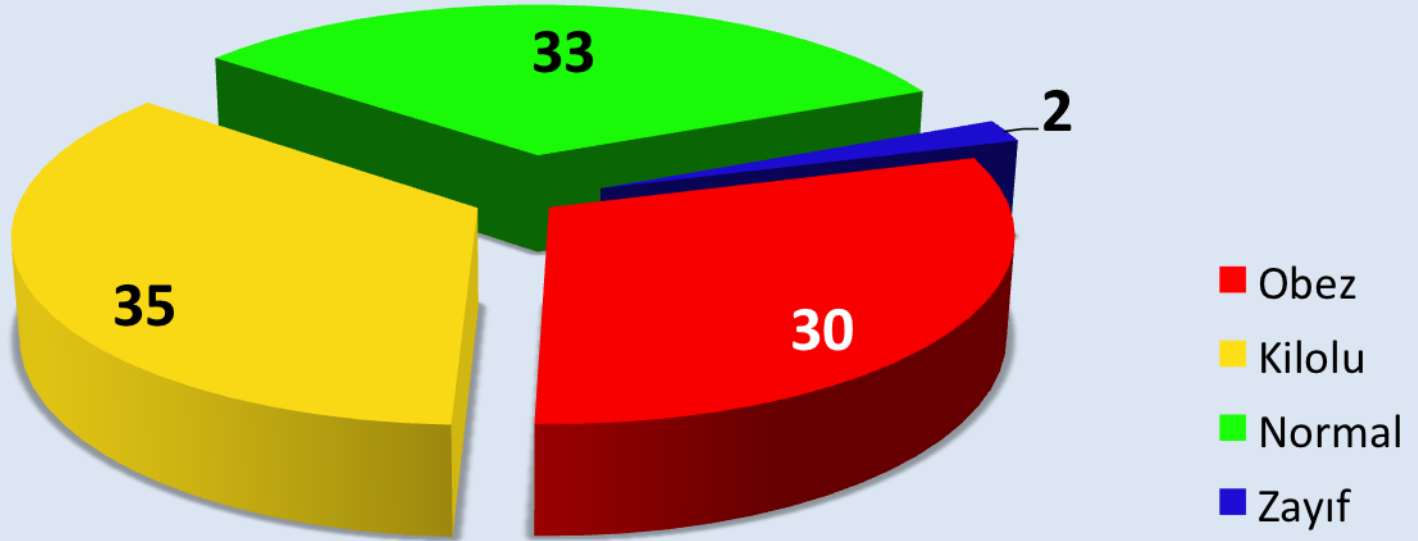
Kaynak : Ulusal Hastalık Yükü 2004 ve 2013 Çalışmaları

Toplam hastalık yükü 2002'ye göre % 6 oranında; bulaşıcı hastalıklar ise % 40 oranında düştü.

Obezite geleceğimizi tehdit ediyor.

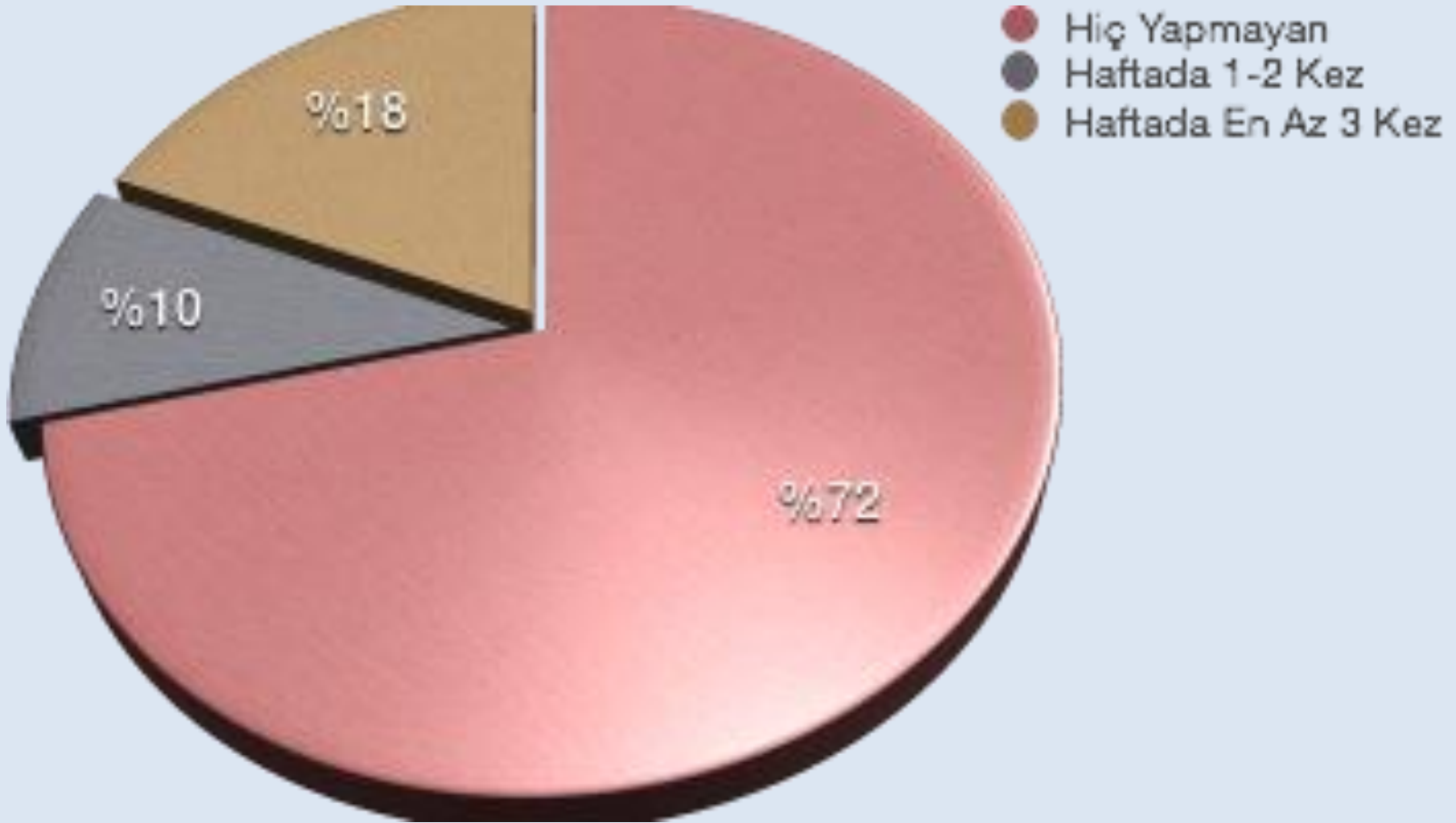
Türkiye'de Obezite Durumu*

* 19 yaş üstü bireyler, Türkiye Sağlık ve Beslenme Araştırması, 2010

12 Yaş Üzeri Bireylerde Fiziksel Aktivite Yapma Durumu

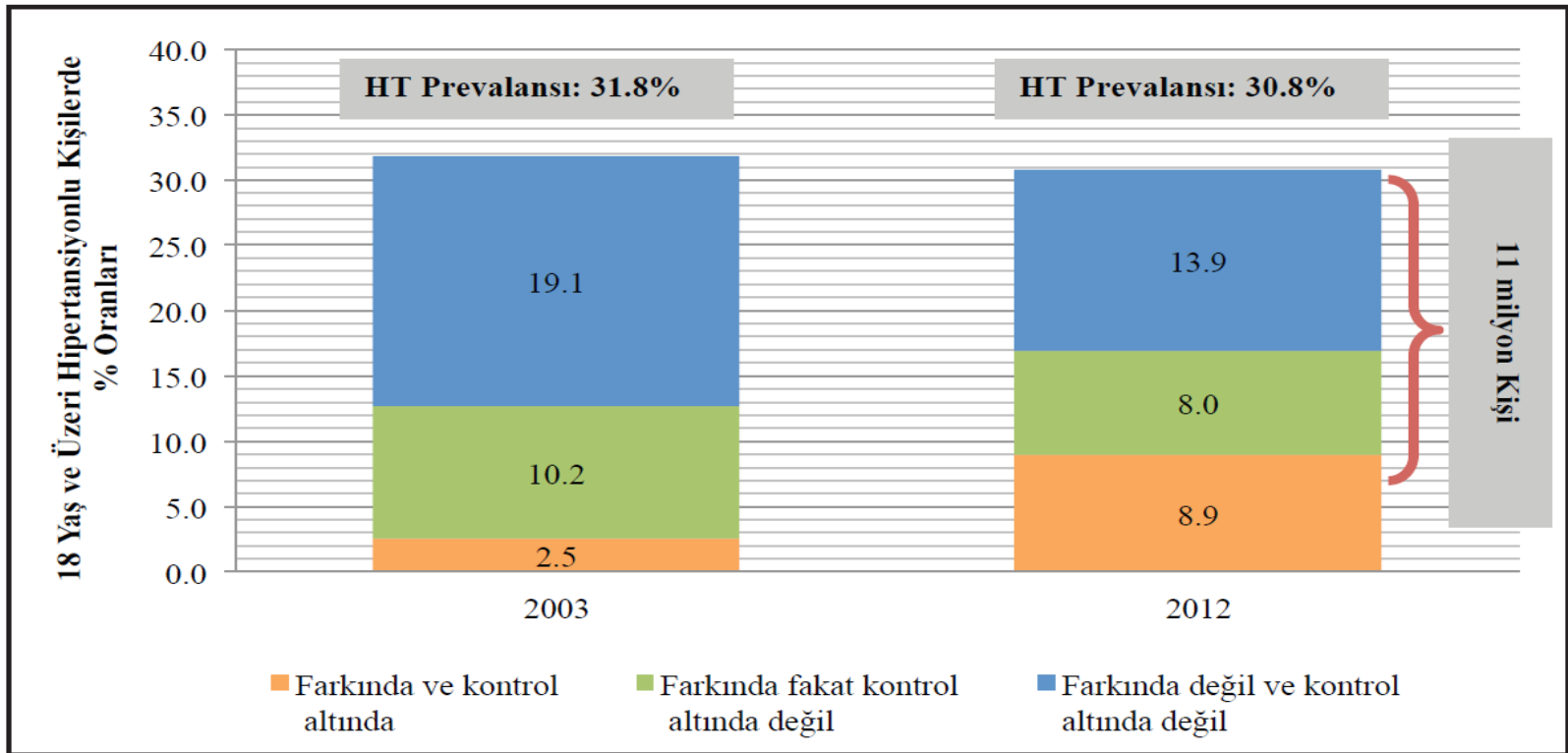

Türkiye'de Diyabet

- TURDEP II (2010) 13,7
- TURDEP I (1998) 7,0
- Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Araştırması (2011) 12,1

TÜRKİYE'DE HİPERTANSİYON DEĞİŞİMİ

Kaynak: Calculations based on Patent and Patent2 studies from Altun B, Arici, Nergizoğlu, Derici, Karatan, Turgan et al., 2005; Hacettepe University, 2013.

Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesi (2011)

1. İyi Sağlık
2. Katkı payında hakkaniyet
3. Sağlıklı yaşam tarzları ve çevre
4. Verimli ve kapsamlı kişisel sağlık hizmetleri (erişim, kalite, kullanım)
5. Hizmet sunumunun iyileştirilmesi
6. Kaynak temininin iyileştirilmesi
7. Verimlilik artışı
8. Yeterli finansman
9. Güçlendirilmiş Kılavuzluk; liderlik ve yönetim

Eylem Gerektiren Konular

- Koroner kalp hastalığı (KKH) ölüm hızı (1)
- Obez Nüfus (3)
- Hergün Düzenli Sigara İçen Kişiler (3)
- Düşük doğum ağırlıklı yeni doğanlar ve prematüre doğumlar (<37 hafta) (4)

Daha Fazla İnceleme Gereken Konular

- Trafik kazası yaralanmaları, kaza sonucu ölümler (1)
- HIV/AIDS insidansı (1)
- Anne ölüm oranı (AÖÖ) (1)
- Bebek ölüm hızı (BÖH) (1)d
- 5 yaş altı ölüm hızı (5YAÖH) (1)d
- Bodurluk (2SS'si olan 5 yaş altı YGB endeksi) (1)
- Hava kirliliği (şehirlerde PM10 konsantrasyonu) (3)d
- Doğurganlık örüntüleri (en az bir biyomedikal risk faktörü olan gebelikler) (3)d
- En az 4 doğum öncesi sağlık hizmeti (4)
- Kansere taramaları (4)

Daha Fazla İnceleme Gereken Konular

- Akılcı ilaç kullanımını (5)
- Farmakovijilans: temas noktaları ve olumsuz etki bildirimleri (5)
- Sağlık çalışanlarının sayısı (6)
- Mezun olan sağlık çalışanlarının sayısı (6)
- Sağlık çalışanlarının memnuniyet seviyesi (6)d
- Yatak kapasitesi (6)
- Rehabilitasyon yataklarının sayısı (6)
- MRI birimi sayısı (6)d
- Günde hekim başına düşen ayaktan başvuru sayısı (7)d

Sağlıkta Dönüşümde İkinci Faz

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

- Kalite
- Etkinlik
- Verimlilik

Aile hekimleri performans kriterleri

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

- Gebe Takibi
- Bebek-Çocuk Takibi
- Bağışıklama

Yeni Performans Kriterleri

- Obezite
- Diyabet
- Hipertansiyon
- Kardiyovasküler Risk Değerlendirilmesi
- Kansere Taramaları

Kronik Hastalıklar Taraması için Algoritma

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

Kriter	Evren	Parametreler	Periyot*	İleri İşlem
Hipertansiyon	3+ yaş T.A. Tanısı olmayan	Tansiyon Ölçümü	Her yıl bir kez	(3-17 yaş) HT var ise → Pediyatriye sevk (18+ yaş) HT var ise → AH kontrolünde → Dahiliye Sevk
KVR Skoru	40+ yaş Sağlıklı	Cinsiyet Sigara İçme Sorgusu Kolesterol Ölçümü Sistolik Kan Basıncı	Her yıl bir kez	KVR Skoru → Düşük → 1 yıl sonra kontrol KVR Skoru → Orta → AH kontrolünde KVR Skoru → Yüksek → Dahiliye sevk KVR Skoru → Çok Yüksek → Kardiyoloji Sevk
Diyabet	45+ DM tanısı olmayan	HbA1c Ölçümü	Her yıl bir kez	AKŞ < 110 → 1 yıl sonra kontrol AKŞ > 110 → HbA1c < 7 → 1 yıl sonra kontrol AKŞ > 110 → HbA1c = 7-11 → AH kontrolünde AKŞ > 110 → HbA1c > 7 → Dahiliye Sevk
Beden Kitle Endeksi	18+ Obez Tanısı Olmayan	Boy Ölçümü Kilo Ölçümü	Her yıl bir kez	BKİ __ Bel Çevresi Ölçümü __ Kalça Çevresi Ölçümü BKİ → Yüksek → Diyetisyen görüşü → AH kontrolünde

Kanser Taramaları

- Meme Kanseri
  - 40-69 yaşlar arası 2 yılda bir
- Serviks Kanseri
  - 30-65 yaşlar arası 5 yılda bir (HPV DNA)
- Kolon Kanseri
  - 50-70 yaşlar arası 2 yılda bir GGK
  - 10 yılda bir Kolonoskopi

Sağlıklı Yaşam Merkezleri

Aile Sağlığı Merkezlerine ve hastanelere genellikle sağlık şikayeti bulunan vatandaşlar başvurmaktadır.

Sağlıklı Yaşam Merkezlerinin hedef kitleri hastalar değil, sağlıklı kişiler yani tüm toplumdur.

Fiziksel Aktivite Koçluğu

Hareketsizliği önlemek için kişiye özel egzersiz uygulama ve eğitim

Sağlıklı Beslenme Önerileri

Diyetisyen rehberliğinde sağlıklı beslenme alışkanlığı önerileri

Sigara Bırakma Yönlendirmesi

Alo 171 Hattı ile entegre biçimde doğrudan danışmanlık, destek ve takip hizmetleri

Alkol ve Madde Bağımlılığı Desteği

Alkol ve Madde bağımlılığı ile mücadele

Kronik Hastalık Yönetimine Destek

Toplum eğitimleri, psikolog, diyetisyen vb profesyonellerden danışmanlık

Sağlıklı Yaşam Kültürünün Geliştirilmesi ve Taramalar

Kanser taramaları, Evde Sağlık Hizmetleri, Laboratuvar ve Görüntüleme Hizmetleri, Kadın ve Çocuk-Ergen Sağlığı, Psikososyal Destek Hizmetleri